

LÆRERVEJLEDNING

Forløbets navn	Stavning og morfologi i låneord
Nøgleord/tags	Lydprincip for bogstavfølger, morfologi, ordspecifikke stavemåder, ordkendskab, LST
Evt. branchetoning	<p>Fra HK til akademiske medarbejdere, brancher med handel eller i sundhedsfaget.</p> <p>Ordene, som indøves og trænes i navneords- og udsagnsordsform, kan branchetones ud fra deltagerens input og/eller ud fra formodet behov, sådan at sundhedsfaglige ord som "operation", "dissektion", "injektion" og "obduktion" kan erstatte de ord, der er mindre relevante for de pågældende deltagers brancher.</p> <p>Evnen til at foretage ordklaseskift kan hjælpe deltagerne til at gøre deres sproglige produktion mere effektiv, præcis og varieret.</p>
Forløbets omfang	2 lektioner
Forløbets overordnede formål	<p>Øvelserne kan styrke deltagerens stavefærdigheder ved at:</p> <ul style="list-style-type: none">• øge deltagerens kendskab til højfrekvente låneord• styrke deltagerens evne til at foretage ordklaseskift• styrke deltagerens evne til at anvende og variere brugen af navneord og udsagnsord i mundtlig og skriftlig produktion
Forløbets skriftsproglige færdighedsmål	<p><u>Deltageren kan:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• danne udsagnsord i navnemåde ud fra navneordsformen• lave en sætning med udsagnsord i navnemåde ved at indsætte et genstandsled eller et adverbialt led• anvende den tilegnede evne til orddannelse og ordklaseskift på andre fremmedord• anvende navneordsformer og udsagnsordsformer i variation i egen skriftlig produktion i professionelt øjemed og privat

Forløbet vigtigste delmål	<p>Deltageren kan:</p> <ul style="list-style-type: none">• afkode højfrequente låneord• identificere morfemer: rod og afledning i navneord• skelne mellem navneord og udsagnsord• foretage ordklaseskift• danne udsagnsord i navnemåde ud fra navneordsformen• danne meningsfulde sætninger med navnemåden
Deltagerforudsætninger	<p>Forudsætter:</p> <ul style="list-style-type: none">• kendskab til højfrequente låneord og deres betydning• kendskab til bøjningsendelse for navnemåde: -e
Hvad skal underviseren og deltagerne bruge?	<ul style="list-style-type: none">• Installér ordforslagsprogram AppWriter• Print og laminér ordkort til Øvelse 1. Klip ordene ud separat og læg enten kortene samlet i én bunke eller to bunker for gruppe 1 og 2 for at markere forskellen i sværhedsgrad• Print Øvelse 2 for gruppe 1 og 2, hvis deltagerne ønsker at skrive på papir
Referencer	<p>Der gives forslag til søgning af ord på: https://roplus.dk/#ordbog/ Ydermere gives der forslag til en øvelse, der træner anvendelsen af navnemåde og nutid for udsagnsord med såkaldte r-problemer: http://www.kongevej.dk/Undervisning/Grammatik/Oevelser_udsagnsord/r%20problemer.htm</p>

FORLØBET

Lektion 1-2

Mål for lektion 1-2:

- Underviseren introducerer øvelsen for at sikre, at deltagerne forstår sammenhængen mellem navneord og udsagnsord og kan foretage skift af ordklasse fra udsagnsord til abstrakt navneord: invitere → invitation
- Underviseren kan også præcisere, at der er forskel på ordene i gruppe 1 og 2, fordi afledningerne i de to grupper er forskellige: i gruppe 1 figurerer lyddelen "a", og for ordene i gruppe 2 sker der et skift i konsonanten "k":
 - fra "k" til "g"
 - fra "k" til "c"
 - bortfald af "k"
- Ordkortene fra gruppe 1 og 2 kan udgøre én bunke eller to bunker. Farveforskellen markerer forskellen i sværhedsgrad, hvor navneordene i gruppe 2 er sværere at danne det tilsvarende udsagnsord for.
- Deltageren læser låneordene på ordkortene.
- Deltageren identificerer rod og afledning i navneordet. Bemærk, at roden ikke findes frit i dansk, fx invit-, kommunik-, men kræver er+e, svarende til -ere.
- Deltageren danner navnemåden af ordene og sætter formen i anvendelse ved at lave en sætning med ordet, tilføjet et genstandsled eller et adverbialt led.

Instruktion til underviseren til spillet med ordkort:

- Print de 12 nedenstående ord samt listen med navneord og udsagnsord.
- Klip navneordene ud i separate ordkort.
- Inddel deltagerne i grupper af 2-3, som hver får en bunke med de 12 ord.

Spillets gang:

Øvelse 1:

Deltagerne trækker på skift et kort fra bunken, læser det højt for de andre gruppemedlemmer og forsøger at danne udsagnsordsformen af ordet. Denne øvelse løses mundtligt.

Øvelse 2:

Deltageren identificerer rod og afledning af navneordet og skriver disse i 2. kolonne. Deltageren skriver det dannede udsagnsord i navnemåde på listen i 3. kolonne i øvelse 2 samt tilføjer et genstandsled eller et adverbialt led.

Deltagerne har mulighed for støtte fra underviseren gennem hele processen i form af hjælp til at danne udsagnsordsformen af navneordet samt identificere rod og afledning af navneordet.

TIP: Hvis deltageren ikke kan finde det udsagnsord, der svarer til navneordet, kan der med underviserens støtte spørges: Hvad laver man, når man udfører eller laver f.eks. en "invitation"? Herved kommer handlingen bag navneordet frem. Deltageren kan også bruge et ordforslagsprogram som f.eks. AppWriter og skrive den første stavelse eller roden af navneordet. Herefter kommer der en række forslag frem som hjælp.

Deltageren kan se en længere række låneord med endelsen **-tion** og se funktionen af endelsen ved at skrive ***tion** i søgefeltet på:

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=%2Ation>

Her skal deltageren støttes i afkodningen, da det er svære låneord, der kommer frem.

Forslag til videre progression:

Udsagnsordets bydeform, navnemåde og nutid:

- For at træne ordklaseskift kan der trænes med flere ord, som udvælges afhængig af deltagerens skriftsproglige behov i en given arbejdssituation. Søg på <https://roplus.dk/#ordbog/> Lav en baglæns søgning efter udsagnsord, f.eks. ***cere, *uere, *gere**. Her fremkommer f.eks. "introducere", som giver den tilsvarende navneordsform: introduktion.
- Deltageren danner udsagnsord fra navneord ved at tilføje endelsen **-ere**, f.eks: accept-ere.
- Deltageren finder låneord med afledningen **-tion** eller **de-sion** eller **-ssion** på https://roplus.dk/#ordbog/*sion/ Her skal underviseren yde støtte, da det er svære ord, der kommer frem.
- Deltageren identificerer bydeformen af udsagnsordene.
- Deltageren danner bydeform, navnemåde og nutid af ordene og øver disse i egen produktion: en mail, der omhandler deltagerens specifikke arbejdssituation: en henvendelse til en kunde eller kollega eller en fiktiv, privat mail, der omhandler en problemstilling i det personlige liv.
- Deltageren kan løse denne selvrettende øvelse, som træner evnen til korrekt anvendelse af navnemåde og nutidsform af udsagnsord med såkaldte r-problemer:

http://www.kongevej.dk/Undervisning/Grammatik/Oevvelser_udsagnsord/r%20problemer.htm

Forslag til afsluttende evaluering med aktiv deltagelse:

Deltagerne kan skrive de nye ord, de har fundet med afledningerne **-tion**, **-sion** eller **-ssion**, på ordkort og lade de andre deltagere trække et ord, redegøre for betydningen af ordet og danne det tilsvarende udsagnsord. Herefter kan der arbejdes med udsagnsordenes former og tider, afhængigt af deltagernes forudsætninger og behov.